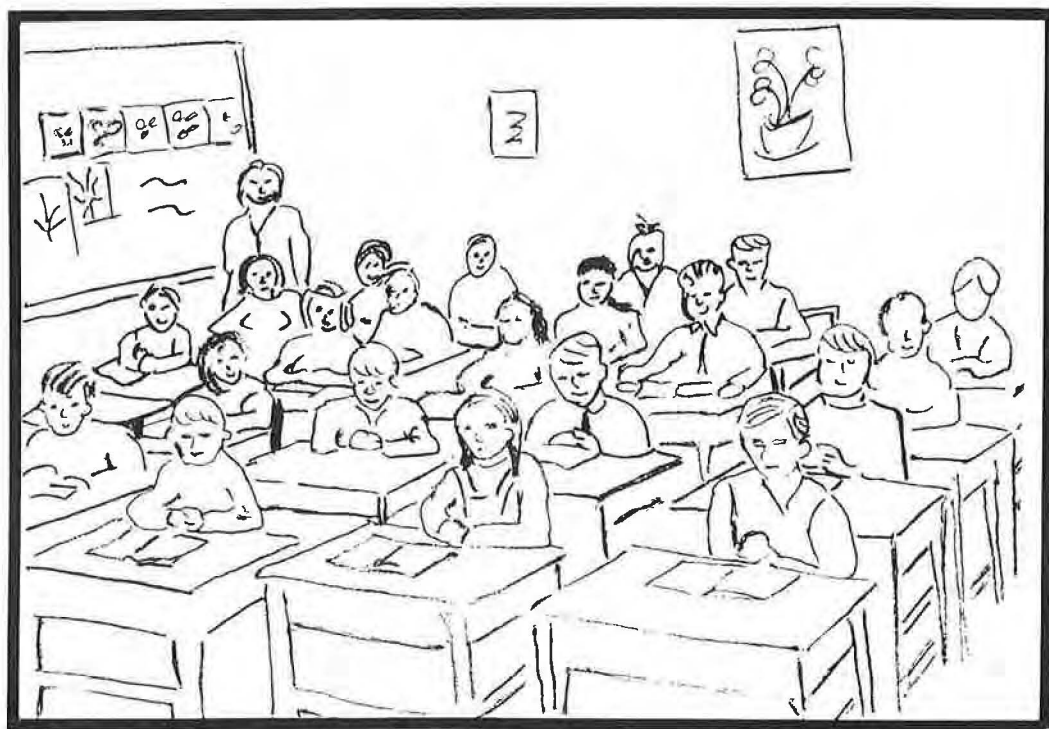

**Elevpanel för longitudinella studier.
Skoldata för årskurs 3 till och med årskurs 6**

Longitudinella studier

Det finns frågor om hur olika företeelser i skolan påverkar eleverna och deras utveckling som inte kan besvaras genom den årliga skolstatistiken eller genom andra undersökningar av skolans värld vid en viss tidpunkt. För att få svar på sådana frågor måste man följa en elevgrupp under en längre tid.

Tidigare longitudinella studier inom skolområdet har genomförts av forskare vid pedagogiska institutionen vid Göteborgs universitet, den s k Individualstatistiken. Resultaten från Individualstatistiken har använts av flera utredningar inom skolområdet och tack vare den longitudinella ansatsen har utbildningens långtidseffekter kunnat belysas på ett klagörande sätt. Men dessa elever har nu lämnat skolväsendet.

SCB har därför i samarbete med Skolöverstyrelsen, Universitets- och högskoleämbetet och Högskolan för lärarutbildning i Stockholm tagit ut nya elevpaneler för longitudinella studier som följts genom studieåren. Elevpanel 1 startade läsåret 1979/80, när de gick i årskurs 6, och elevpanel 2 läsåret 1981/82 när de gick i årskurs 3. Läsåret 1986/87 avses elevpanel 3 starta med elever i årskurs 3.

SCB har publicerat resultat från elevpanel 1 i följande meddelanden:

SM U 1983:4 Elevpanel för longitudinella studier. Beskrivning av panelen samt uppgifter avseende skolgången i årskurs 6 (1980) och årskurs 7 (1981) i grundskolan.

SM U 1983:29 Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgången i årskurs 7 (1981) och årskurs 8 (1982) i grundskolan.

U 42 SM 8501. Elevpanel för longitudinella studier. Uppgifter avseende skolgången i årskurs 9 (1983) och övergången till gymnasieskolan.

Om Du vill veta mera

SCB kan som uppdrag ta fram specialtabeller från de insamlade materialen. På enheten för utbildnings- och kulturstatistik (I/UK), sektionen för elevuppföljningar tfn 019-14 03 20 kan Du få närmare besked om de möjligheterna. Eller hjälp att ta del av annan statistik som rör utbildning i olika former.

SCBs publikationer kan köpas från SCB, **Distributionen**, 701 89 Örebro, tfn 019-14 03 20. De kan också köpas i bokhandeln eller i »**Statistikbutiken**«, Karlavägen 100, Stockholm. Katalogen »Publikationer från SCB 1986« ger en överblick över publiceringen. »Årets tryck« visar allt som kommit ut under året och publiceringsplanen »Statistik 86« ger en detaljerad vägledning över kommande publicering. Nyhetsbladet »Sifvertips« ger nyheter under året. Dessa kan fås gratis från SCB. SCBs **upplysningstjänst** tfn 08-783 40 00 eller tfn 019-14 03 20 kan också ge ytterligare hjälp.

Från trycket 27 oktober 1986
Producent STATISTISKA CENTRALBYRÅN, Enheten för utbildnings-
och kulturstatistik
Förfrågningar Ingegerd Berggren, tfn 019 - 14 03 20 - 1244
Serie U - Utbildning och forskning ISSN 0082-0342
Tryck SCB-Tryck, Örebro 1986

ELEVANEL FÖR LONGITUDINELLA STUDIER. UPPGIFTER AVSEENDE SKOLGÅNGEN I
ÅRSKURS 3 LÄSÅRET 1981/82 TILL OCH MED ÅRSKURS 6

PANEL OF PUPILS FOR LONGITUDINAL STUDIES. DATA ON THE SCHOOL
ATTENDANCE IN GRADE 3 (1981/82) TO GRADE 6

Innehållsförteckning

Sida/Page

2	Sammanfattning	Summary in Swedish
4	Bakgrund	Background
5	Undersökningsurval	Sample
5	Resultat från elevpanel 2	Results
6	Flyttningar från klassen i årskurs 3	Movings from form in grade 3
8	Stödåtgärder under årskurser- na 3-6	Auxiliary tuitions during grades 3-6
10	Kombinationer av stödåtgärder	Combinations of auxiliary tuitions
12	Kursurval till årskurs 7	Optional courses for grade 7
16	Tillvalsämnen till årskurs 7	Optional subjects for grade 7
17	Kursval och tillval till årskurs 7	Combinations of optional courses and subjects
19	Hemspråksundervisning	Home language instruction
22	Engelsk sammanfattning	Summary in English
24	Tabell 1-4	Tables 1-4
27	Referenslista (bilaga 1)	List of references (appendix 1)

Sammanfattning

I detta meddelande redovisas resultat från en longitudinell studie av en elevpanel, bestående av 9 500 elever som uttagits när de gick i årskurs 3 våren 1982.

Projektet drivs i samarbete med Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, som samlat in vissa uppgifter direkt från eleverna och deras målsmän när de gick i årskurs 3 och årskurs 6 (enbart eleverna). SCB samlar varje år in sk skoladministrativa data från skolorna för de utvalda eleverna, och det är på dessa uppgifter insamlade läsåren 1981/1982 till och med läsåret 1984/85 föreliggande rapport bygger. Uppgifterna omfattar dels flyttningar från årskurstre-klas- sen, dels förekomst av olika slags stödåtgärder, hemspråksundervisning och kursval och tillvalsämne till högstadiet.

Flyttningar från klassen

Tre av fyra av alla elever som gick i årskurs 3 läsåret 1981/82 fortsatte i årskurs 4 tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina gamla klasskamrater, dvs gick i klasser som inte delades. Det var vanligare att elever som gick i medelstora klasser delades upp i mindre grupper vid övergången till mellanstadiet än elever i små och stora klasser som oftare gick vidare med de flesta av sina kamrater från årskurs 3. Varje år flyttade omkring var tjugonde elev enskilt från sin ursprungliga årskurstre-klass. I årskurs 6 var det knappt sex av tio elever som gick tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina gamla klasskamrater i årskurs 3.

Stödåtgärder

Var tredje elev hade sådana svårigheter i skolan någon gång under årskurs 3 till och med årskurs 6 att de hade särskilda stödåtgärder (placering i särskild undervisningsgrupp eller specialundervisning på annat sätt).

Omkring 2 procent gick i särskild undervisningsgrupp respektive år. De flesta tillhörde särskild undervisningsgrupp endast under ett läsår, men hade ofta specialundervisning på annat sätt övriga år.

Specialundervisning på annat sätt förekom för 16-18 procent av eleverna respektive år, och det vanligaste var att ha specialundervisning under mer än ett läsår.

Fler pojkar än flickor hade någon form av stödåtgärd och det var vanligare att pojkarna hade det under alla årskurserna 3-6.

Hemspråksundervisning

Cirka var tjugonde elev deltog i hemspråksundervisning respektive år. Det vanligaste var att delta alla fyra åren eller under hela mellanstadietiden. Nästan hälften av de elever som deltagit i hemspråksundervisning någon gång hade också haft någon stödåtgärd under minst ett läsår.

Kursval

Majoriteten av alla elever valde särskilda kurser i matematik och engelska. De elever som haft stödåtgärder under årskurserna 3 till och med 6 valde i större utsträckning de lättare allmänna kurserna än övriga elever.

Av de elever som valt allmän kurs i både matematik och engelska hade 85 procent av pojkarna och 75 procent av flickorna haft sådana svårigheter i skolan att de haft någon stödåtgärd under minst ett år av årskurserna 3-6.

Bland de elever som haft stödåtgärder under årskurs 3 och hela mellanstadietiden var det endast en knapp fjärdedel som valt att läsa särskild kurs både i matematik och engelska.

Tillvalsämne

För de elever som valt att läsa särskild kurs i både matematik och engelska var tyska det vanligaste och franska det näst vanligaste tillvalsämnet. För pojkarna med allmänna alternativkursval var ett ämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor vanligast och ett ämne inom estetisk-praktisk sektor näst vanligast. Nästan hälften av de flickor som valt allmänna kurser i både matematik och engelska hade valt ett tillvalsämne inom estetisk-praktisk sektor och två av tio hade valt tyska, som var det näst vanligaste tillvalsämnet för denna grupp.

Bland de elever som hade haft någon stödåtgärd under årskurserna 3-6 var språktillval inte lika ofta förekommande som för elever utan stödåtgärder. Inte heller de elever som valt särskild kurs i både matematik och engelska och som haft stödåtgärder valde språk som tillvalsämne i samma utsträckning som övriga elever med denna kursvalskombination.

Nyckelord: Longitudinell studie, grundskola, klassbyte, stödåtgärd, hemspråksundervisning, alternativkurser, tillvalsämnen.

Bakgrund

I samband med att Statistiska Centralbyrån (SCB) i början på 60-talet övertog ansvaret för den reguljära skolstatistiken skulle SCB som ett komplement till insamlingen av statistikuppgifter från skolorna också samla in uppgifter som belyste hur ett urval av elever gick genom skolväsendet.

Individualstatistiken

Uppgifter om skolgången för elever födda 5, 15 och 25 i varje månad 1948 insamlades av SCB under åren 1961-1969 och för elever födda samma dagar varje månad 1953 under åren 1966-1974. Denna statistik kallas individualstatistiken. SCBs insamling kompletterades - och kompletteras delvis fortfarande med uppgifter insamlade av pedagogiska institutionen vid Göteborgs Universitet. Trots att meningen var att nya urval av elever skulle göras vart 5e år, skedde ingen ny motsvarande insamling av uppgifter förrän 1980. Då startade insamlingen av uppgifter för de s k elevpanelerna för longitudinella studier.

Elevpanel för longitudinella studier

Elevpanelerna ingår i ett projekt som bedrivs i samarbete mellan SCB, SÖ, UHÄ och Pedagogiska institutionen vid Högskolan för lärarutbildning i Stockholm.

SCB samlar in »skoladministrativa data«

Skoladministrativa data samlas årligen in från skolexpeditioner eller motsvarande för samtliga elever i urvalen. Detta gäller alltså sådana uppgifter om eleverna som finns tillgängliga i förteckningar och liknande. De uppgifter som samlas in gäller:

- betyg
- tillval och kurser
- stödåtgärder och/eller specialundervisning
- hemspråksundervisning
- frånvaro

Dessutom behövs uppgifter om eventuella klassbyten och flyttningar för att uppföljningen av eleverna ska kunna fortsätta.

Högskolan för lärarutbildning samlar in »projektdata«

Projektdata samlades in vid första undersökningstillfället för respektive panel samt för elevpanel 2 när de gick i årskurs 6 via frågeformulär som besvarades av eleverna själva och deras målsmän. I de fall standardprov använts samlades resultat från dessa in från berörda lärare.

Insamlingarna omfattar:

- elevformulär; attityder till skolan, intressen, framtidsplaner
- begåvningsprov
- basfärdighetsprov
- målsmanformulär; attityder till skolan, arbete, utbildning

En närmare beskrivning av vilka data som samlas in kan erhållas från rapporterna; Utvärdering genom uppföljning av elever, - I "Ett nytt individualstatistikprojekt" och - II "De första datainsamlingarna". Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. 11:79 respektive 10:81.

Undersökningsurval

Projektet omfattar för närvarande två årgångar, elevpanel 1 och elevpanel 2. Insamling för ett urval elever i årskurs 3 våren 1987 planeras. Denna undersökning kommer att ske i samarbete med institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet.

Elevpanel 1

Projektets första årskull utgörs av elever som tillhörde den allmänna grundskolans årskurs 6 läsåret 1979/80. Ur denna population gjordes ett urval av drygt 9 000 elever. Först gjordes ett stratifierat urval av 29 kommuner och därefter ett urval av klasser (421 st), i dessa kommuner. I de små kommunerna togs samtliga klasser med.

Elevpanel 2

Urvalet från projektets andra och yngre årskull gjordes på samma sätt våren 1982. Det gjordes då för elever i årskurs 3. De flesta elever i denna grupp är födda år 1972, dvs de är fem år yngre än de i första undersökningsgruppen. Antal elever som utvalts och kvarstod i detta urval var vid den första insamlingen 9 500 och de kommer från 540 klasser.

En utförligare redovisning av urvalen till panelerna och undersökningarnas genomförande ges i Statistiska Meddelanden, Serie U 1983:4, Elevpanel för longitudinella studier. Beskrivning av panelen samt uppgifter avseende skolgången i årskurs 6 (1980) och årskurs 7 (1981) i grundskolan.

Tillförlitlighet

Resultaten från statistiska undersökningar är alltid påverkade av olika typer av felkällor. En redogörelse för dessa och en diskussion av deras betydelse för redovisade undersökningsresultat i dessa undersökningar finns i ovannämnda Statistiska Meddelanden, SM U 1983:4.

De i föreliggande rapport redovisade resultaten är inte uppräknade till populationsnivå (jämför SM U 1983:4) utan resultaten redovisas som procentandelar för olika företeelser i urvalet.

För ett antal variabler har vi kunnat göra jämförelser av dessa värden med kända populationsvärden och eftersom endast marginella avvikelser funnits är denna förenklade redovisningsform möjlig att använda och lämpligast ur resurssynpunkt.

Man bör dock hålla i minnet att resultaten är baserade på en urvalsundersökning och därmed behäftade med osäkerhet i skattningarna.

Procentandelar grundade på mindre än 25 svar har med några få undantag ej angivits utan markerats med .. i tabeller och diagram.

Resultat från elevpanel 2

I föreliggande meddelande redovisas resultat från SCBs uppgiftsinsamlingar avseende elevpanel 2 under åren 1981/82 till och med 1984/85, då dessa elever avslutat mellanstadiet. Vissa resultat från Högskolans för lärarutbildning i Stockholm insamlingar har tidigare redovisats i rapporter från dess institution för pedagogik (se rapportförteckning bilaga 1).

Under åren har vissa elever fallit från panelen, huvudsakligen på grund av att de anmält att de ej önskar delta i undersökningen. Föreliggande resultatredovisning omfattar därför 97 procent av dem som ursprungligen ingick i panelen. I sammanställningen tabell 1 redovisas antalet elever för vilka uppgifter samlats in respektive år. Denna resultatredovisning omfattar endast de elever som inte avböjt deltagande i undersökningen.

Årskurs år 1984/85

1981/82 gick alla eleverna i elevpanel 2 i årskurs 3. Så gott som samtliga elever, 98 procent, gick i årskurs 6 1984/85. Uppgift om årskurs är skapad utifrån den insamlade uppgiften om "klassbeteckning" respektive år, och denna uppgift var inte alltid fullständigt ifylld, eller angav ibland klassbeteckning med en bokstav som inte gick att översätta till årskurs. För 0,5 procent var årskurs okänd år 1984/85, 0,6 procent gick i årskurs 5 och 1,1 procent hade flyttat utomlands.

Det hade inte någon märkbar betydelse för avancemanget genom årskurserna om eleven deltog i hemspråksundervisning eller hade specialundervisning på annat sätt i årskurs 3. Det var däremot något högre andel bland dem som deltog i särskild undervisningsgrupp i årskurs 3 som gick i lägre årskurs än 6 1984/1985.

Flyttningar från klassen i årskurs 3

Urvalet elever i åk 3 bestod av samtliga de elever som i april 1982, då Högskolan för lärarutbildning samlade in sina uppgifter direkt från eleverna, gick i de utvalda klasserna i 2 kommuner i vardera stratum. Som tidigare nämnts avböjde eleverna/föräldrarna i drygt 10 klasser att vara med i undersökningen redan vid starten, och antalet klasser var därför 540. Också ett antal enskilda elever i klasserna avböjde deltagande, vilket medför att klasstorleken i årskurs 3 för eleverna i elevpanel 2 var något mindre än den som redovisas för samtliga elever i årskurs 3 per september 1981. Analysen av flyttningar från klassen har gjorts med utgångspunkt från de elever som gick i samma klass i årskurs 3 och som kvarstår i undersökningen. Därefter har elever som hade samma klassbeteckning och skola respektive senare läsår räknats som tillhörande samma klass eller klassdel. De elever som inte önskar delta i undersökningen har inte sådana uppgifter heller och kommer därför att "försvinna" från klasserna.

Tre av fyra elever fortsatte i årskurs 4 tillsammans med de flesta av sina kamrater från trean. I årskurs 6 var det knappt sex av tio

56 procent av eleverna gick i årskurs 6 tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina ursprungliga klasskamrater från årskurs 3. I årskurs 5 var det 66 procent och i årskurs 4 var det 74 procent som gick tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina gamla klasskamrater från årskurs 3.

Det var främst vid övergången från lågstadiet till mellanstadiet som de stora förändringarna av klassenheterna skedde. De ursprungliga 540 klasserna i årskurs 3 utgjorde i årskurs 4 1 367 klasser eller klassdelar. I årskurs 5 var antalet klasser och klassdelar 1 803 och vid mellanstadiets slut var eleverna utspridda i 2 233 klasser eller klassdelar.

Var tjugonde elev flyttade enskilt från klassen varje läsår

Den huvudsakliga andelen till ökningen av antalet klassdelar mellan årskurs 4 och 5 samt mellan årskurs 5 och 6 berodde på att enskilda elever flyttade till en annan klass i annan skola eller kommun. Andelen elever som gick i någon klass i årskurs 4 (även de elever som var kvar i årskurs 3 ingår i denna grupp) utan någon klasskamrat med sig från årskurs 3 var 7 procent. I årskurs 5 hade denna andel ökat med 4 procentenheter för att i årskurs 6 utgöra 15 procent av eleverna. Antalet elever som flyttade enskilt överensstämmer så gott som helt med ökningen av antalet klassdelar mellan årskurs 4 och 5 respektive årskurserna 5 och 6.

Medelstora klasser i årskurs 3 delas oftare än små eller stora klasser vid övergången till mellanstadiet

Drygt en femtedel av de nytillkomna klassdelarna i årskurs 4 bestod av delar av de gamla årskurs 3-klasserna där flera elever hållit samman. I nedanstående tablå visas andelen elever som gick i grupper av olika storlek tillsammans med gamla klasskamrater i årskurs 4. Som framgår av tablå var det vanligast att de medelstora klasserna i årskurs 3 delades upp på två eller flera klassdelar, medan eleverna i små respektive stora klasser oftast fick de flesta av sina gamla klasskamrater med sig till årskurs 4.

Andelar elever från olika klass-storlekar i årskurs 3 i olika grupper i årskurs 4

Samma klass i åk 3 "klass-storlek"	Gruppstorlek elever från samma årskurs 3-klass i årskurs 4											
	1		2 - 4		5 - 9		10 - 14		15 - 19		20 el fler	
	Minst 3/4 av åk 3-klass	Ej 3/4 av åk 3-klass	Minst 3/4 av åk 3-klass	Ej 3/4 av åk 3-klass	Minst 3/4 av åk 3-klass	Ej 3/4 av åk 3-klass	Minst 3/4 av åk 3-klass	Ej 3/4 av åk 3-klass	Minst 3/4 av åk 3-klass	Ej 3/4 av åk 3-klass	Minst 3/4 av åk 3-klass	Ej 3/4 av åk 3-klass
1 - 14	8	4	6	20	11	49	..	-	-	-	-	100
15 - 19	8	-	4	-	17	13	7	52	-	-	-	100
20 eller fler	6	-	2	-	7	-	4	18	1	62	-	100
Alla klasser	7	0	3	3	11	10	4	27	1	34	-	100

Andelen elever som har med sig de flesta av sina klasskamrater vid övergången till mellanstadiet varierar mellan olika kommuner

Det var fyra strata som främst avvek från genomsnittet med en låg andel elever (59 procent) som hölls samman till minst tre-fjärdedelar i årskurs 4, och fyra strata där eleverna i hög utsträckning (86 procent) fortsatte tillsammans med de flesta av sina kamrater från årskurs 3.

Det finns inget entydigt mönster bland de data som finns om de olika strata i föreliggande undersökning som kan förklara denna variation. Skillnaden beror till stor del på att kommunerna har olika strategier för hantering av klasserna vid övergången till mellanstadiet, och väljer olika klassstorlekar i årskurs 4 vilket det inte finns några uppgifter om i elevpanelen.

Storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö hörde till de strata där andelen som går vidare tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina klasskamrater var låg. Andelen enskilda flyttningar var förhållandevis hög, särskilt för Göteborg och Malmö. Det fanns också en högre andel elever i mellanstora klasser av vilka inte fler än 44 procent gick vidare tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina ursprungliga årskurstrekamrater.

Det fjärde stratat som uppvisade låg andel elever som gick vidare tillsammans med de flesta av sina kamrater från årskurs 3 hade en genomsnittlig andel enstaka flyttningar från klassen men något större andel elever i mellanstora klasser från vilka en låg andel (47 procent) elever hölls samman till minst tre-fjärdedelar i årskurs 4.

Tre av de fyra strata där eleverna i störst utsträckning gick tillsammans med minst tre-fjärdedelar av sina gamla klasskamrater från årskurs 3 utgjordes av små kommuner (mindre än 25 000 invånare). Alla fyra strata hade genomsnittlig eller något lägre andel enstaka elever som flyttade från klassen. Två av stratana med små kommuner hade mycket hög andel elever i medelstora klasser och ett stratatum ovanligt låg. Samtliga fyra strata hade nästan alla elever från de mellanstora klasserna i årskurs 3 i samma klass i årskurs 4.

Stödåtgärder under årskurserna 3–6

Med stödåtgärd avses här "anpassad studiegång", "särskild undervisningsgrupp" eller "specialundervisning på annat sätt". Vid insamlingen av uppgifter för eleverna respektive år har skolexpeditionerna (eller lärare) med x markerat om eleven deltagit i respektive åtgärd under läsåret.

I läroplan för grundskolan 1980 skrivs att en elevs svårigheter att följa skolarbetet kan vara så stora att han eller hon behöver stöd i särskild undervisningsgrupp. Beslut om att en elev ska tillhöra särskild undervisningsgrupp i det eller de ämnen där elevens svårigheter är särskilt stora sker av elevvårdskonferens i samråd med elev och föräldrar. Det finns också ytterligare en möjlighet att anpassa undervisningen för vissa elever genom att frångå timplanen genom anpassad studiegång. Beslut om anpassad studiegång fattas av skolstyrelsen sedan den hört elevvårdskonferensen.

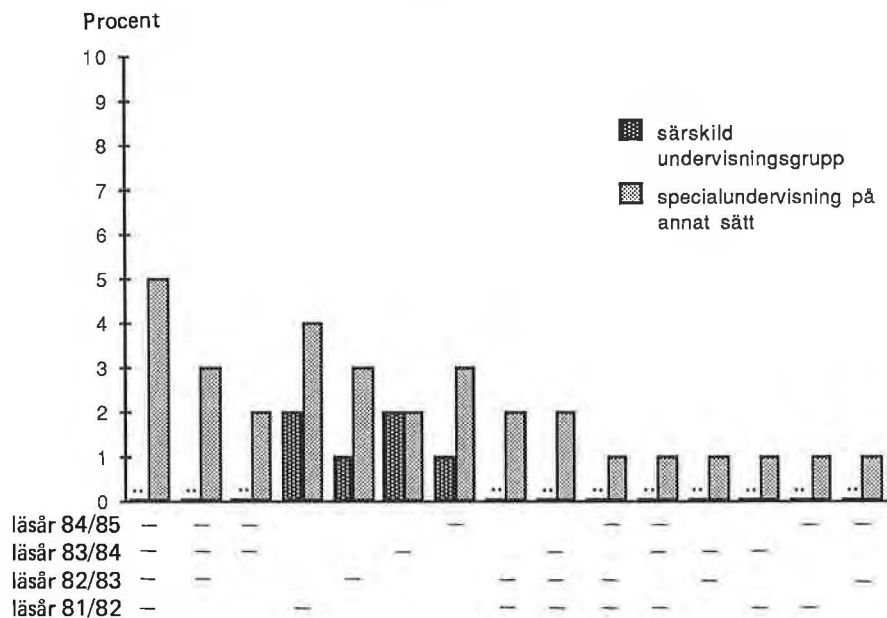
"Specialundervisning på annat sätt" kan sägas vara en ospecificerad "restgrupp" av specialpedagogiska insatser för elever med svårigheter i skolarbetet.

Var tredje elev hade någon typ av stödåtgärd minst 1 år under årskurserna 3–6

I diagram 1 (a och b) redovisas förekomsten av respektive särskild undervisningsgrupp och specialundervisning på annat sätt de olika åren. Anpassad studiegång förekom i ytterst liten utsträckning under dessa år och redovisas därför inte.

De uppgifter som lämnats gäller förekomst av åtgärd under läsåret. Vid vet alltså inte något om varaktigheten i tid inom ramen för respektive läsår.

Diagram 1 a Andel av alla elever som hade stödåtgärd under olika år läsåren 1981/82–1984/85 (årskurs 3-6)

— visar under vilket/vilka läsår eleverna hade stödåtgärd. Första stapeln omfattar de elever som hade stödåtgärd under alla fyra åren.

Elever som deltog i särskild undervisningsgrupp gjorde det oftast endast ett läsår

I särskild undervisningsgrupp gick omkring 2 procent av eleverna respektive år. De flesta elever som tillhörde särskild undervisningsgrupp gjorde det enbart ett läsår. Totalt var det 6 procent som deltagit i särskild undervisningsgrupp någon gång under årskurserna 3-6.

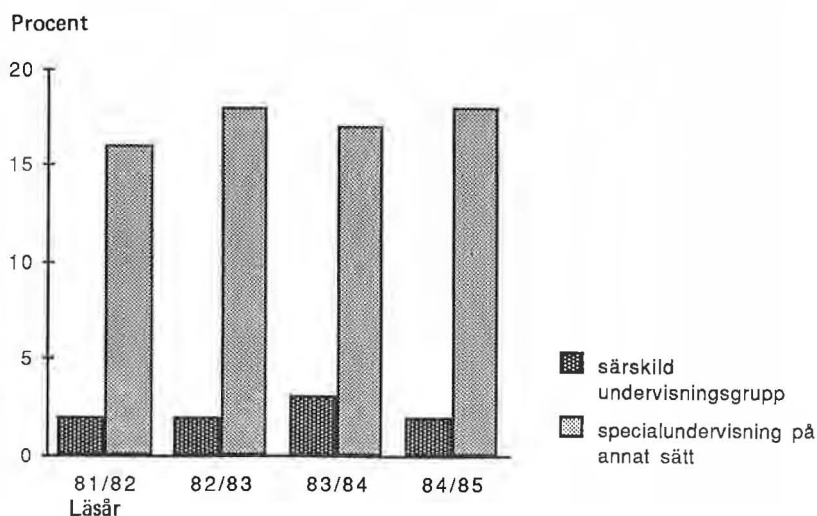
I statistiken över grundskolan redovisas andelen elever i särskild undervisningsgrupp per den 15 september enligt följande: 1982=1,4 procent i åk 4, 1983=1,1 procent i åk 5, 1984=0,9 procent i åk 6. Att dessa andelar är lägre än dem som skattas i elevpanel 2 torde bero på mätsättet. I den totalräknade statistiken frågas efter elever i särskild undervisningsgrupp vid terminens början, i elevpanelen frågas efter deltagande under året.

Motsvarande skattning av andelen elever i särskild undervisningsgrupp bland årskurs 6 elever läsåret 79/80 (elevpanel 1) var 2 procent också den med ett beräknat dubbelt medelfel på ± 1 procent.

Elever som hade specialundervisning hade det oftast flera år

Specialundervisning på annat sätt förekom för 16-18 procent respektive år. Detta är något högre andel än för eleverna i årskurs 6 läsåret 79/80, då den skattades till 13 procent +2 procent. Totalt var det 32 procent som haft specialundervisning på annat sätt minst ett år av årskurserna 3-6. Vanligast var att ha specialundervisning alla de fyra årskurserna vilket var tjugonde elev haft.

Diagram 1 b Andel av alla elever som hade stödåtgärd respektive läsår 1981/82–1984/85 (årskurs 3-6)

Kombinationer av stödåtgärder

Ett fåtal elever har, enligt de uppgifter som lämnats till SCB varje år, såväl deltagit i särskild undervisningsgrupp som haft specialundervisning på annat sätt under samma läsår. I årskurs 3 förekom detta ytterst sällan, men under mellanstadietiden var det drygt var tionde elev som deltagit i särskild undervisningsgrupp som också haft specialundervisning på annat sätt samma år. Detta utgör dock bara knappt en halv procent av samtliga elever.

Elever som deltog i särskild undervisningsgrupp ett år hade ofta specialundervisning på annat sätt övriga år

Som framgår av nedanstående tabell förekom ett tydligt alternerande mellan de två stödåtgärderna.

Tabell A FÖREKOMST AV SPECIALUNDERVISNING PÅ ANNAT SÄTT FÖR ELEVER SOM TILLHÖRT ELLER EJ TILLHÖRT SÄRSKILD UNDERVISNINGSGRUPP UNDER LÄSÅREN 1981/82-1983/84. PROCENT

		Specialundervisning på annat sätt minst 1 år			
		Ja	nej	Totalt	Samtliga
Särskild undervisningsgrupp minst 1 år	Ja	79	21	100	6
	Nej	28	71	100	94
	Samtliga	32	68	100	100

Av de elever som deltog i särskild undervisningsgrupp enbart i årskurs 3 var det bara 29 procent som inte hade specialundervisning på annat sätt minst 1 av de tre följande skolåren. Vanligast var att de hade specialundervisning på annat sätt hela mellanstadietiden (30 procent) eller i årskurs 5 och 6 (16 procent). För de elever som deltog i särskild undervisningsgrupp endast i åk 4 eller 5 eller 6 gäller på motsvarande sätt att de flesta minst något av de andra skolåren haft specialundervisning på annat sätt.

72 procent av dem som deltog i särskild undervisningsgrupp enbart i årskurs 4 hade annan specialundervisning minst något av de andra åren. 90 procent av dem som deltog i särskild undervisningsgrupp enbart i årskurs 5 hade annan specialundervisning något eller några av de övriga åren och detta gällde också för 84 procent av dem som var i särskild undervisningsgrupp enbart i årskurs 6. Även för dessa elever var det vanligast med specialundervisning på annat sätt alla de tre övriga åren.

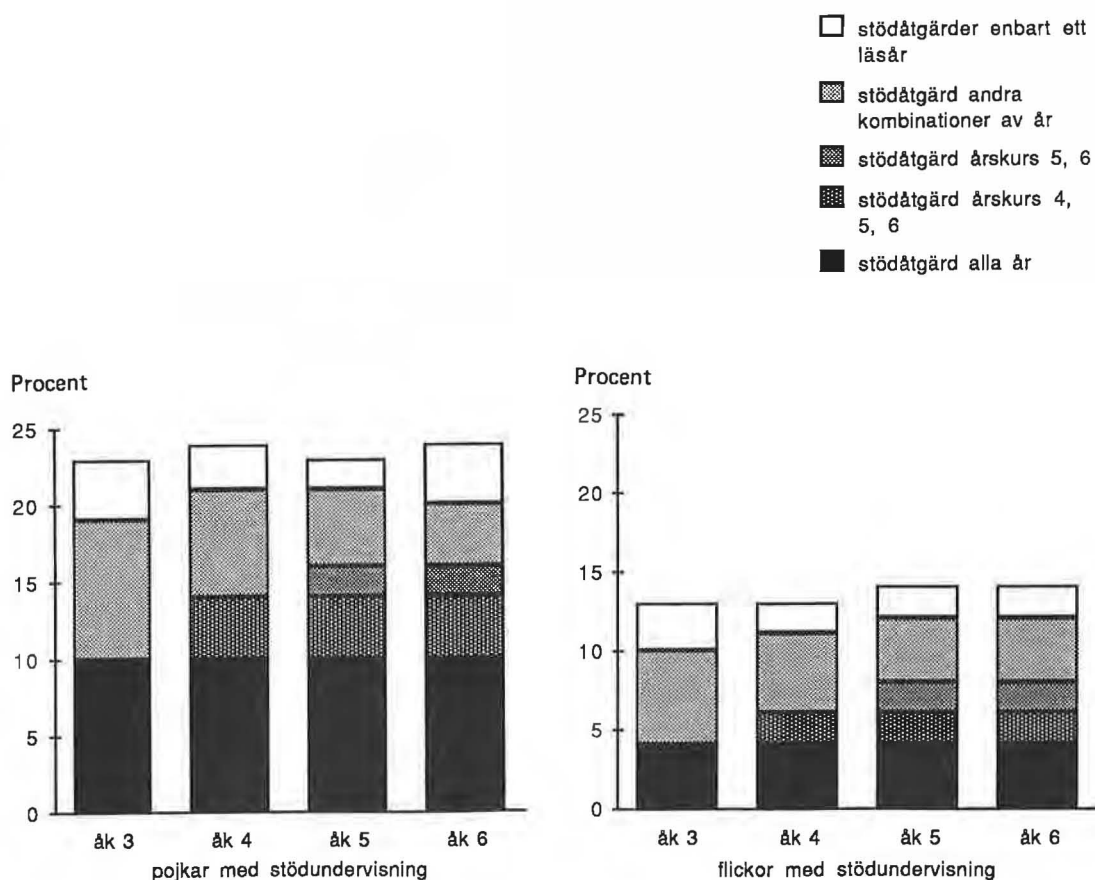
Ser man på motsvarande sätt på de elever som hade specialundervisning på annat sätt enbart en av de aktuella årskurserna gäller att omkring en tiondel av dessa hade deltagit i särskild undervisningsgrupp något eller några av de övriga åren.

Fler pojkar än flickor hade stödåtgärder och pojkarna hade det flera år

I diagram 2 redovisas förekomsten av stödåtgärder för pojkar respektive flickor respektive skolår. Med stödåtgärd avses här antingen deltagande i särskild undervisningsgrupp eller specialundervisning på annat sätt. Totalt var det avsevärt fler pojkar än flickor som hade stödåtgärd minst ett år under årskurserna 3-6; bland pojkarna var det 41 procent och bland flickorna var det 25 procent.

Andelen elever med stödåtgärd respektive läsår var 23-24 procent för pojkarna och 13-14 procent för flickorna. Störst skillnad mellan pojkar och flickor var det avseende förekomst av stödåtgärd alla de fyra aktuella årskurserna. Det var nästan en fjärdedel av pojkarna som haft stödåtgärd någon gång som hade det alla fyra åren medan motsvarande andel för flickorna var 16 procent.

Diagram 2 Förekomst av stödåtgärd under olika årskurser för pojkar och flickor som hade någon stödåtgärd respektive läsår. Procent av samtliga pojkar respektive flickor

Kursval till årskurs 7

De elever som gick i åk 6 läsåret 84/85 hade att välja vilken alternativkurs de önskade att följa i matematik och engelska nästföljande år, dvs i årskurs 7. Vid vissa skolor uppsköts valet, vilket innebär att eleverna därstädes inte behövde välja alternativkurs i endera av ämnena, utan fick en beteckning "gemensam kurs" i det aktuella ämnet. Andelen pojkar respektive flickor som valt de olika alternativkurserna redovisas i diagram 3a, b och c.

Diagram 3 a, b Andel elever som valt olika alternativkurser i matematik respektive engelska

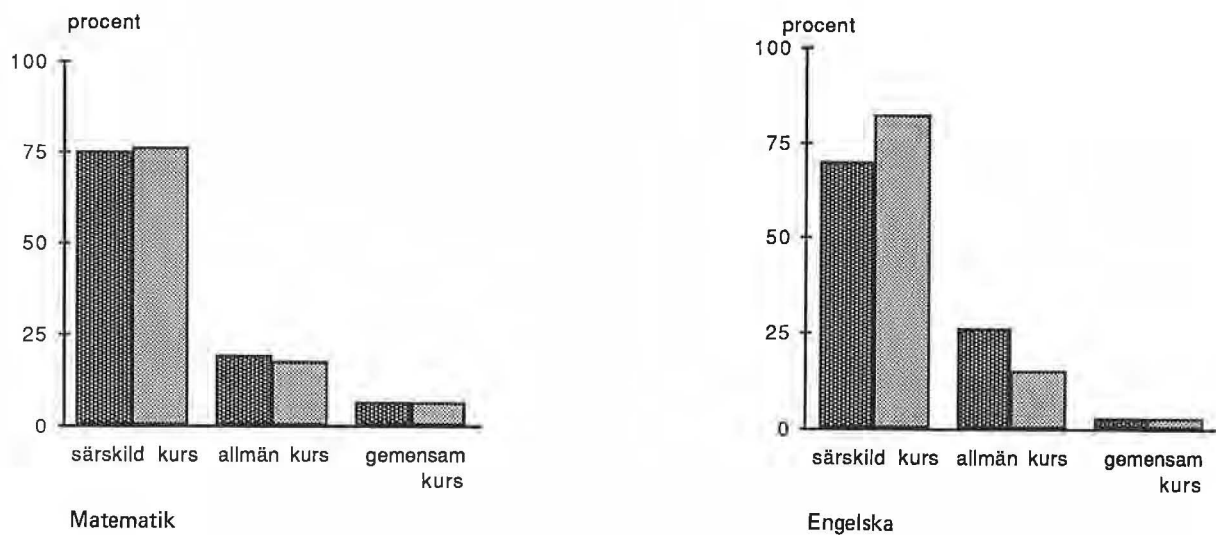
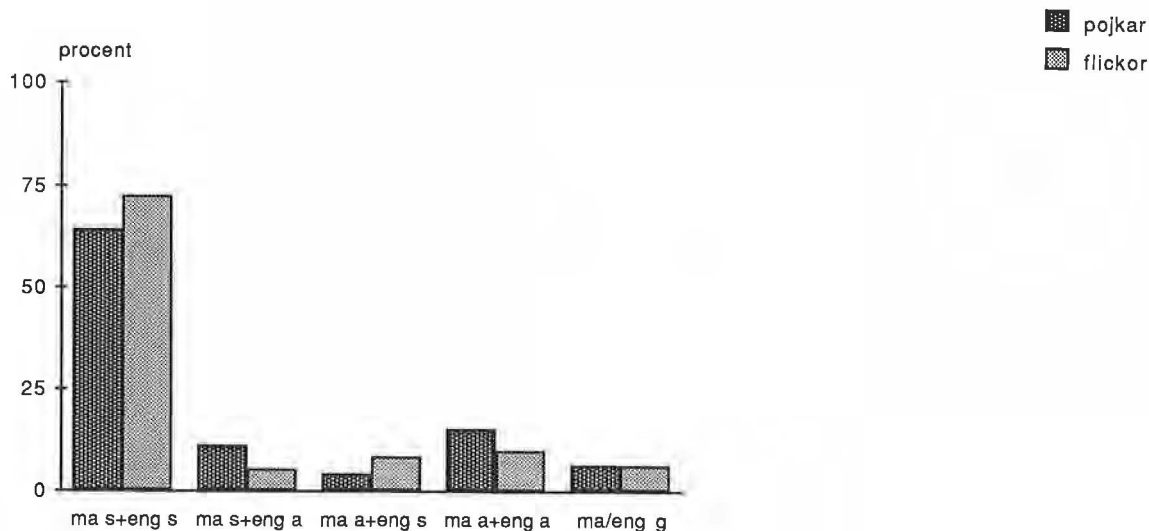

Diagram 3 c Andel elever med olika alternativkurskombinationer i matematik och engelska

Lika många pojkar som flickor valde särskild kurs i matematik. Särskild kurs i engelska vanligast bland flickor

Tre fjärdedelar av såväl pojkarna som flickorna valde att läsa särskild kurs i matematik. I engelska valde åtta av tio flickor och sju av tio pojkar att läsa särskild kurs. Kombinationen särskild kurs i både engelska och matematik valdes av 72 procent av flickorna och 64 procent av pojkarna. Fler pojkar än flickor valde att läsa allmän kurs i båda ämnena; 15 procent respektive 10 procent. Kombinationen särskild matematik + allmän engelska var vanligast bland pojkarna; 11 procent av pojkarna och 5 procent för flickorna, medan kombinationen allmän matematik + särskild engelska var något vanligare bland flickorna; 8 procent av flickorna och 4 procent för pojkarna.

Jämfört med motsvarande skattningar av andelarna med respektive kursvalskombinationer bland eleverna i årskurs 6 läsåret 79/80 i panel 1 var det lika stora andelar både bland pojkarna som flickorna som valt särskild kurs i båda ämnena. Det var för 5 år sedan något färre som valt de andra kurskombinationerna, men då fanns inte alternativen med gemensam kurs att tillgå. Trots att betydelsen av att läsa särskild kurs för senare gymnasiestudier formellt försvunnit, har alltså intresset för de särskilda kurserna bland eleverna snarare ökat än minskat vid valet i årskurs 6.

Närmare hälften av dem som hade stödåtgärder både i årskurs 6 och tidigare år valde allmän kurs i både matematik och engelska

I tabell 2 redovisas kombinationen av alternativkurser för elever med stödåtgärder av olika längd. Andelarna med särskild kurs i båda ämnena är högst för dem som endast haft stödåtgärd enstaka år, och högre bland dem som haft stödåtgärd i årskurs 3 eller årskurs 4 eller årskurs 5, av vilka 61 procent av pojkarna och 65 procent av flickorna valt kombinationen särskild matematik + särskild engelska, än bland dem med stödåtgärd enbart i årskurs 6 där kombinationen valts av 47 procent av pojkarna och 50 procent av flickorna.

Lägst andel med särskild kurs i båda ämnena uppvisade de som haft stödåtgärd dels i årskurs 6 och några eller något år tidigare med 23 procent av pojkarna och 21 procent av flickorna. 45 procent av pojkarna och lika många av flickorna (46 procent) hade valt allmän kurs i båda ämnena. En femtedel av pojkarna i denna grupp hade valt kombinationen särskild matematik + allmän engelska mot 12 procent av flickorna. Flickorna hade däremot i större utsträckning valt kombinationen allmän matematik + särskild engelska, 16 procent, jämfört med 12 procent av pojkarna.

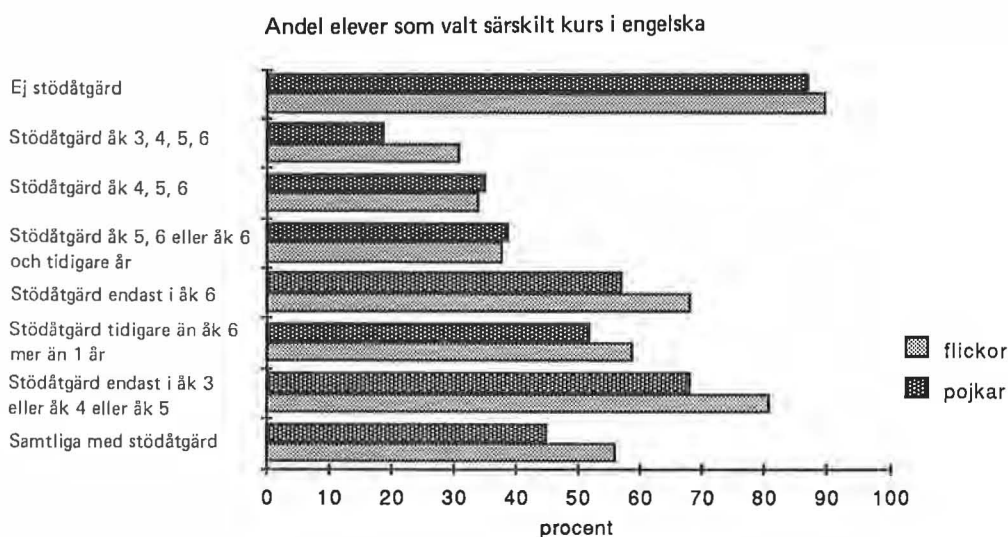
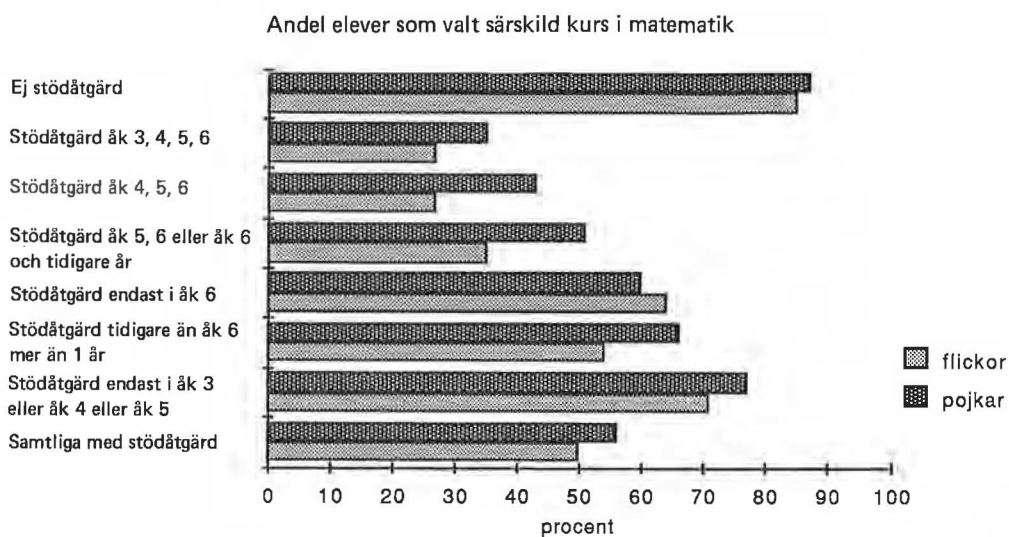
De flesta elever som valde allmänna kurser hade haft stödåtgärder

Det var endast 15 procent av pojkarna och en fjärdedel av flickorna som valt allmän kurs i både matematik och engelska som inte haft någon stödåtgärd under mellanstadietiden eller i årskurs 3.

Av de pojkar som valde allmän kurs i engelska hade 80 procent haft sådanan svårigheter i skolan som motiverat olika stödåtgärder, och detta gällde också för 70 procent av de flickor som valt allmän kurs i engelska.

För dem som valt allmän kurs i matematik var motsvarande andelar 79 procent av pojkarna och 65 procent av flickorna.

Diagram 4 Andel av eleverna med respektive utan stödåtgärder som valt särskild kurs i engelska respektive matematik

Elever som haft stödåtgärder under årskurserna 3–6 valde särskild kurs i mindre utsträckning än de övriga eleverna

Bland de elever som inte haft någon stödåtgärd valde åtta av tio av pojkarna och lika stor del av flickorna särskild kurs i både matematik och engelska (tabell 2). Ser man till de enskilda ämnena var det 87 procent av pojkarna och 85 procent av flickorna som valde särskild kurs i matematik. Motsvarande andelar för engelska var 87 procent respektive 90 procent (diagram 4).

Pojkar med stödåtgärder valde oftare särskild kurs i matematik än flickorna

Bland de elever som haft stödåtgärder förekom skillnader i val av olika alternativkurser mellan kön och under vilka årskurser de haft stödåtgärder. 10 procent av alla pojkar och 4 procent av flickorna hade haft någon stödåtgärd alla årskurserna 3-6. Av dessa pojkar var det 35 procent som valde särskild kurs i matematik och endast 19 procent som valde särskild kurs i engelska. Av flickorna i denna grupp var det färre som valde särskild kurs i matematik, 27 procent, och fler som valde särskild kurs i engelska, 31 procent.

I den grupp elever som haft stödåtgärder under hela mellanstadiet, 4 procent av pojkarna och 2 procent av flickorna, var det fler av pojkarna som valde särskild kurs. Av dessa pojkar valde 43 procent särskild kurs i matematik och 35 procent särskild kurs i engelska, medan flickorna valde särskild kurs till samma andelar som de flickor som haft stödåtgärd även i årskurs 3.

Också den grupp elever som haft stödåtgärder både i årskurs 5 och 6 eller i årskurs 6 och något eller två av de övriga åren valde i förhållandevis låg utsträckning särskilda kurser (8 procent av pojkarna och 7 procent av flickorna tillhörde denna grupp).

Elever med stödåtgärder enbart i åk 6 valde oftare särskilda kurser än dem som haft stödåtgärder både i åk 6 och tidigare år

De elever (4 procent av pojkarna och 2 procent av flickorna) som enbart hade stödåtgärd i årskurs 6 likaväl som de elever som hade stödåtgärd minst 2 år under tidigare årskurser än årskurs 6 (6 procent av pojkarna och 4 procent av flickorna) valde i större utsträckning de särskilda kurserna än de elever som haft stödåtgärder både i årskurs 6 och minst ett år tidigare.

Högst andelar elever som valt särskilda kurser återfinns bland de elever som endast haft stödåtgärd ett enstaka läsår (men ej årskurs 6) vilket var 9 procent av pojkarna och 7 procent av flickorna. Bland dessa var det 77 procent av pojkarna och 71 procent av flickorna som valde särskild kurs i matematik och 68 procent av pojkarna och 81 procent av flickorna som valde särskild kurs i engelska.

Pojkarna med stödåtgärder tenderade att i större utsträckning välja en lättare kurs i engelska än matematik, medan det bland flickorna verkar vara vanligare att göra tvärtom. Eftersom pojkarna som har stödåtgärder längre tid var flera än flickorna, förklarar detta olika valmönster skillnaden i kursval i engelska mellan könen när man ser till samtliga elever.

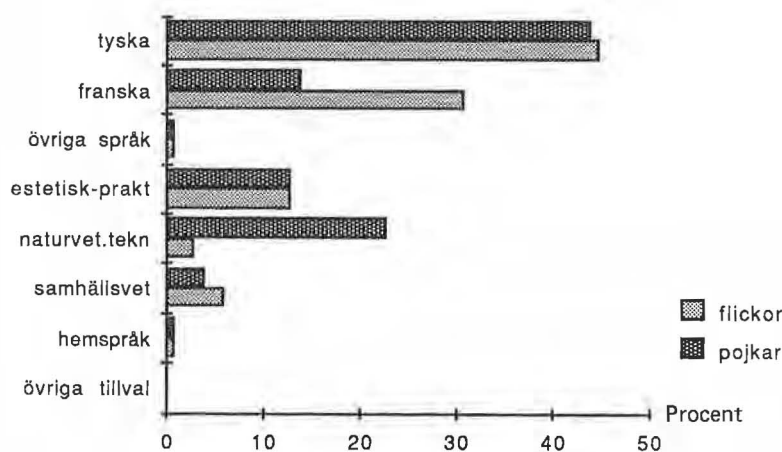
Något fler elever med stödåtgärd i årskurs 6 1984/85 än fem år tidigare, men lika stor andel av dem valde särskilda kurser

I årskurs 6 var det en fjärdedel av pojkarna och 14 procent av flickorna som hade stödundervisning. Detta var något större andelar än vad som gällde för årskurs 6 fem år tidigare då 19 procent av pojkarna och 10 procent av flickorna hade stödundervisning. Ser man till andelen elever som valt kombinationen särskild kurs i matematik + särskild kurs i engelska var ändå denna andel lika stor - en fjärdedel - vid de båda tillfällena och för såväl pojkar som flickor.

Tillvalsämnena till årskurs 7

De elever som gick i årskurs 6 läsåret 84/85 följde 1980 års läroplan för grundskolan. De hade därmed ett avsevärt större antal tillvalsämnen att välja mellan än eleverna i elevpanel 1, vars tillval var franska, tyska, konst, teknik eller ekonomi. Enligt den nya läroplanen kan skolorna ordna tillvalsämnena efter elevernas intresse och egna resurser. Vid insamlingen av elevernas tillval ombads skolorna klassificera elevens tillvalsämne enligt följande: Franska, 3-årig kurs, Franska mindre än 3 år, Tyska 3-årig kurs, Tyska mindre än 3 år, hemspråk, övriga språk, ämne inom estetisk-praktisk sektor, ämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor, ämne inom samhällsorienterande sektor. Eftersom det visade sig under insamlingens gång att vissa tillval var omöjliga att klassificera enligt ovan tillkom ett alternativ - övriga tillval. I diagram 5 redovisas de olika valen av tillvalsämnena. De två grupperna franska resp tyska mindre än 3 år förekom i så liten utsträckning att de slagits samman med den 3-åriga kursen.

Diagram 5 Andel av alla elever som valt olika tillvalsämnena

Närmare hälften av eleverna valde tyska

De vanligaste tillvalet för både pojkar och flickor var tyska, vilket valdes av 45 procent. För flickornas del följde därefter franska, som tre av tio flickor valde. Pojkarnas näst vanligaste alternativ var däremot något ämne inom den naturvetenskapliga-tekniska sektorn med 23 procent, en ämnesgrupp som bara 3 procent av flickorna valt.

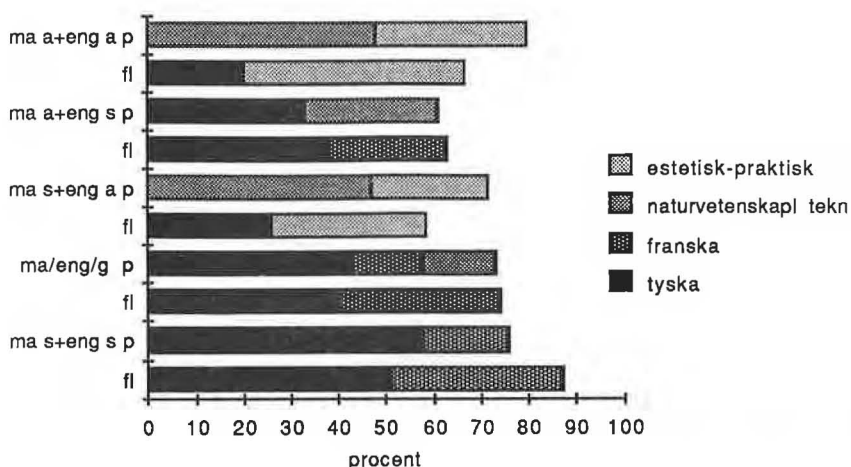
Som tredje vanligaste tillvalsämne kom för såväl pojkarna som flickornas vidkommande något ämne inom estetisk-praktisk sektor som valts av 13 procent. Franska som tillvalsämne var också lika vanligt bland pojkarna som ämne inom estetisk-praktisk sektor. Något ämne inom samhällsvetenskaplig sektor hade endast 1 av 20 elever valt, och hemspråk som tillval endast 1 procent av samtliga elever.

Den förändring av valmöjligheterna som skett sedan elevpanel 1 hade att göra sina tillval 5 år tidigare gör att jämförelser är svåra att göra. Tyska som tillvalsämne har dock behållit sin popularitet; 1979/80 valde 41 procent av pojkarna och 47 procent av flickorna i årskurs 6 att läsa detta i årskurs 7. Franska var också ungefär lika vanligt då som 5 år senare - läsåret 1979/80 valde 29 procent av flickorna och 10 procent av pojkarna franska som tillval.

Kursval och tillval till årskurs 7

Vilket tillvalsämne en elev väljer att läsa i årskurs 7 hänger nära ihop med vilka alternativkurser eleven väljer i matematik och engelska (se tabell 3). Som framgår av diagram 6, där de två vanligaste tillvalen redovisas för elever med de olika alternativkurskombinationerna, är de båda språktillvalen vanligast bland såväl pojkar som flickor som valt särskild kurs i både matematik och engelska. Det var lika många fem år tidigare i motsvarande alternativkursgrupp som valt tyska och franska både bland pojkarna som flickorna.

Diagram 6 Andel pojkar respektive flickor som valt de två vanligaste tillvalsämnena av elevgrupper med olika kursval i matematik och engelska

Andra tillvalsämnen än språk vanligare bland elever som valt allmänna kurser

För de elever som valt särskild kurs i engelska i kombination med allmän kurs i matematik var också tyska vanligaste tillvalsämnet. Franska som tillval var det näst vanligaste bland flickorna och ämnen inom naturvetenskaplig-teknisk sektor det näst vanligaste för pojkarna.

För pojkar som valt särskild kurs i matematik och allmän kurs i engelska var ett tillvalsämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor vanligast, och som närmast ofta valt tillval kom ämnen inom estetisk-praktisk sektor. För flickorna med denna alternativkurskombination var ämnen inom estetisk-praktisk sektor vanligast, medan tyska var det tillval som därefter flest elever valt.

De elever som valt allmän kurs i både matematik och engelska hade samma tillvalsämnen som de två vanligaste som de elever med särskild kurs i engelska och allmän kurs i matematik. Bland flickorna i denna grupp var ett tillvalsämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor ovanligt ofta förekommande; 12 procent hade valt ett sådant ämne vilket var lika stor andel som valt ett ämne inom samhällsvetenskaplig sektor.

Språktillval inte lika vanligt bland elever med stödåtgärder – fler pojkar valde ämne inom naturvetenskaplig teknisk sektor och fler flickor ämne inom estetisk-praktisk

På motsvarande sätt som val av alternativkurser i matematik och engelska skilde sig åt mellan elever med olika erfarenheter av stödåtgärder fanns också olikheter avseende val av tillvalsämnen (tabell 4). De elever som hade haft stödåtgärder i årskurs 6 och minst något år tidigare valde i minst utsträckning språk som tillval. I denna grupp var det 19 procent av pojkarna och 24 procent av flickorna som valde tyska och 5 procent av pojkarna och 11 procent av flickorna som valde franska. Störst andel av pojkarna, fyra av tio, hade valt ämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor och vanligaste bland flickorna var att välja ett ämne inom estetisk-praktisk sektor, vilket 36 procent gjort.

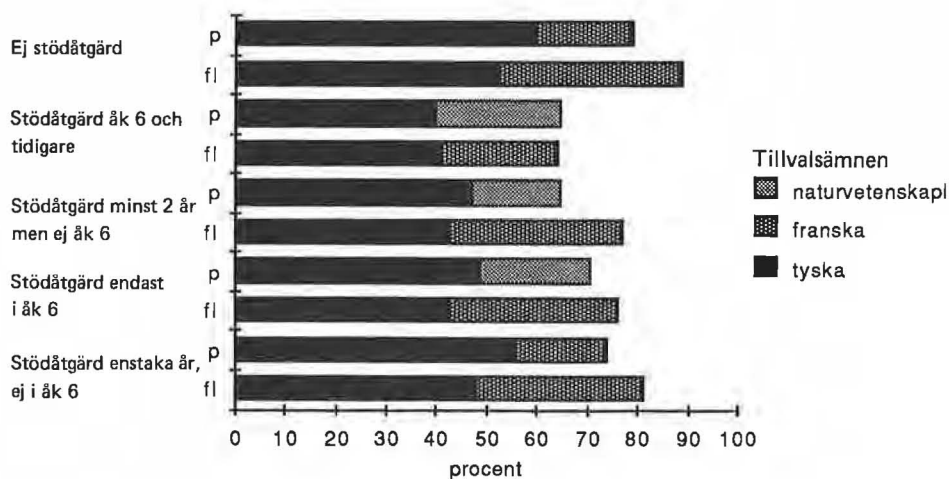
För den grupp som haft stödåtgärd minst 2 år men ej i årskurs 6 var också ett ämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor vanligast bland pojkarna varav en tredjedel valt ett sådant ämne. Nästan lika många av pojkarna i denna grupp, 28 procent, hade valt tyska. Bland flickorna i denna grupp var tyska vanligast, vilket en tredjedel valt, medan en fjärdedel valt ett ämne inom den estetisk-praktiska sektorn.

För de elever som haft stödåtgärd enbart en årskurs var - med undantag för pojkarna som haft stödåtgärd enbart i årskurs 6 - tyska det vanligaste tillvalsämnet. För pojkarna med stödåtgärd i årskurs 6 var ett ämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor något vanligare, 35 procent hade valt ett sådant ämne och 31 procent tyska.

Elever med särskild kurs i matematik och engelska som hade stödåtgärd valde inte språk i lika stor utsträckning som övriga elever som valt särskilda kurser

Som framgår av diagram 7 valde fler elever som haft stödåtgärd och som valt särskild kurs i både matematik och engelska ett mindre teoretiskt tillvalsämne än eleverna som ej haft stödåtgärd och valt denna kurskombination. Bland eleverna utan stödåtgärd var tyska det vanligaste och franska det närmast vanliga tillvalsämnet. Tyska hade valts av sex av tio pojkar och drygt hälften av flickorna, medan franska var vanligare bland flickorna, 37 procent av flickorna hade valt detta mot 19 procent av pojkarna.

Diagram 7 Andel pojkar respektive flickor som valt de två vanligaste tillvalsämnena för elevgrupper utan och med stödåtgärder och som valt särskild kurs i matematik och engelska

Tyska var också det vanligaste alternativet bland alla med stödåtgärder som valt att läsa särskild kurs i både matematik och engelska, men det var klart lägre andelar som valt tyska som tillval i alla grupperna med stödåtgärder utom den där eleverna enbart haft stödåtgärd ett enstaka år men ej i årskurs 6. I den grupp med stödåtgärd i årskurs 6 och tidigare år var det fyra av tio som valt tyska. En fjärdedel av pojkarna i denna grupp hade valt ett ämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor, vilket var det näst vanligaste alternativet för dessa pojkar, och ungefär lika stor andel av flickorna hade valt franska, flickornas näst vanligaste alternativ.

Också i de två grupperna där eleverna haft stödåtgärd enbart i årskurs 6 eller minst 2 år men ej årskurs 6 var det näst vanligaste bland pojkarna som valt särskild kurs i både matematik och engelska att välja ett tillvalsämne inom naturvetenskaplig-teknisk sektor, vilket ca en femtedel gjorde.

För flickorna med stödåtgärder enbart i årskurs 6 eller minst 2 år men ej i årskurs 6 eller enstaka år var franska det näst vanligaste tillvalsämnet, och det hade valts av nästan lika stor andel (en tredjedel) som av flickorna utan stödåtgärd.

Hemspråksundervisning

För elever med annat hemspråk än svenska anordnas om eleven önskar hemspråksundervisning. Av eleverna i elevpanelen deltog 5-6 procent i sådan undervisning respektive år läsåren 81/82-84/85. Det var ungefär lika stor andel som i den tidigare elevpanelen, där 4 procent +1 procent deltog i hemspråksundervisning av eleverna i årskurs 6 1979/-80. Bland eleverna i elevpanel 2 läsåret 84/85 var det 5 procent.

Av SCBs redovisning av hemspråk och hemspråksundervisning 1985/86 (U 72 SM 8601) framgår att 1985 hade 8,7 procent av samtliga grundskoleelever annat hemspråk än svenska. Ca 67 procent av dem deltog i hemspråksundervisning, vilket ger en skattning av antalet hemspråks-elever på närmare 6 procent - vilket väl överensstämmer med den i elevpanelen.

Totalt hade 8 procent av eleverna deltagit i hemspråksundervisning minst ett år av de fyra aktuella åren. Det vanligaste var dock att ha hemspråksundervisning alla årskurserna, vilket hälften av eleverna med hemspråksundervisning i åk 6 hade haft, och ytterligare en fjärdedel hade haft hemspråksundervisning hela mellanstadiet.

Nästan hälften av hemspråkseleverna hade någon stödåtgärd minst ett år

Som framgår av tabellen nedan var det något vanligare att elever med hemspråksundervisning också hade någon stödåtgärd minst ett år under årskurserna 3-6 än elever utan hemspråksundervisning.

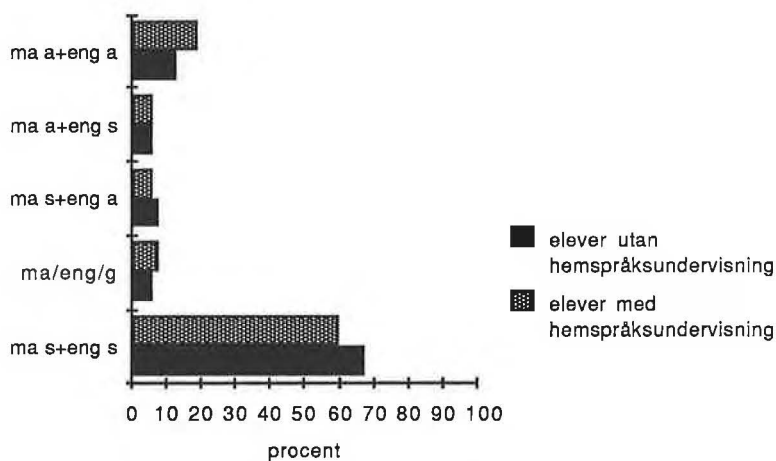
		Stödåtgärd minst 1 år			
		Ja	Nej	Totalt	Samtliga
Hemspråksundervisning minst 1 år	Ja	48	52	100	8
	Nej	32	68	100	91
	Samtliga	33	67	100	100

Bland de elever som hade hemspråksundervisning alla årskurserna 3-6 var det 47 procent som hade någon stödåtgärd minst ett år under dessa år. Det var något vanligare att dessa elever hade stödåtgärd enbart i årskurs 6 eller i årskurserna 5 och 6 jämfört med övriga elever. (6 procent hade stödåtgärd i åk 6 och 5 procent i både årskurs 5 och 6.) För övrigt fördelade de sig på olika årskombinationer av förekomst av stödundervisning ungefär som elever utan hemspråksundervisning.

Elever med hemspråksundervisning valde särskilda kurser i nästan lika stor utsträckning som övriga elever

De elever som hade hemspråksundervisning skilde sig inte mycket från dem som ej hade hemspråksundervisning i sina val av kursalternativ. Som tidigare nämnts var det vanligast att delta i hemspråksundervisning alla de fyra årskurserna 3-6 eller hela mellanstadietiden vilket 4 procent av samtliga elever gjort. I diagram 8 jämförs dessa elevers val av olika kursalternativkombinationer med valen för dem som inte hade haft någon hemspråksundervisning alls under de aktuella läsåren. Det var 8 procentenheter lägre andel elever med hemspråksundervisning som valde särskild kurs i både matematik och engelska och 6 procentenheter mer som valde allmän kurs i båda ämnena jämfört med eleverna som inte haft någon hemspråksundervisning alls.

Diagram 8 Andel elever med olika alternativkurskombinationer i matematik och engelska för elever med och utan hemspråksundervisning

Elever med hemspråksundervisning valde tillvalsämnen ungefär som övriga elever – men var tionde valde hemspråk

Bland eleverna med hemspråksundervisning fanns naturligtvis samtliga de elever som valt hemspråk som tillvalsämne, och dessa elever utgjorde 12 procent av samtliga elever som haft undervisning i sitt hemspråk någon gång årskurserna 3-6.

Tyska var också för eleverna som haft hemspråksundervisning det vanligaste alternativet, men bland eleverna med hemspråksundervisning var det en tredjedel av eleverna som valt tyska jämfört med 45 procent bland dem utan hemspråk. För övrigt valde de elever som hade hemspråksundervisning de olika tillvalsalternativen till ungefär lika stora andelar som de övriga eleverna.

Överåriga och underåriga elever

Normalt var de elever som läsåret 1981/82 gick i årskurs 3 födda 1972. Överåriga kallas de elever som var födda tidigare än 1972 och de uppskattas till 3 procent. 1 procent av eleverna var födda senare än 1972. Dessa andelar var lika stora som de som redovisades för elevpanel 1 då de eleverna gick i årskurs 6 1979/80.

I statistiska meddelanden U 1982:16, Grundskolan 1981/82, redovisas 1 procent elever yngre än normalåriga och 3,5 procent äldre.

Summary in English

This study is part of a project that Statistics Sweden (SCB) carries out in collaboration with the National Board of Education, The National Board of Universities and Colleges and The Department of Educational Research, Stockholm Institute of Education. The main purpose of the project is to describe different ways of individuals through the educational system.

The results given in this report are from a longitudinal study of 9 500 pupils. Data now presented are collected from school offices on school attendance from the third grade in compulsory school to grade six.

- About 60 percent of all pupils in grade 3 studied in grade 6 in forms where they still had the main part of their old class mates from the form in grade 3. Each schoolyear about five percent of the pupils separately moved to another form. It was between grade 3 and grade 4 some forms were divided in two (or more) parts, and it was less common to divide very small or very big forms.
- Every third pupil had such difficulties in school sometimes during grade 3 to grade 6 that they had had some auxiliary tuition. More boys than girls had had auxiliary tuition and boys had had it more often during all the grades 3 to 6.
- Almost all pupils choose to study advanced courses in mathematics and english. The pupils who had had auxiliary tuition choose to a greater extent more easy general courses.
- The pupils who had chosen advanced courses in both English and mathematics choose more often to study German or French as optional subject. Boys who had chosen general courses preferred to study a subject in the sector of natural science-technical subjects, and girls in general courses more often choose an estetic-practical subject.
- Language as optional subject was not so common among those pupils who had had some auxiliary tuition.

Keywords: Longitudinal study, compulsory school, movings from form, auxiliary tuition, optional courses, optional subjects.

List of terms

Allmän kurs
Anpassad studiegång

Elever
Engelska
Estetisk-praktisk

Flickor
Franska

Gemensam kurs

Hemspråksundervisning

Klass
Kursval
Kön

Naturvetenskaplig-Teknisk

Olika

Pojkar

Samhällsvetenskaplig
Specialundervisning
Stödåtgärder
Särskild kurs
Särskild undervisningsgrupp

Tillhöra
Tillvalsämne
Tyska

Underårig

Val

Årskurs

Ämne

Överåriga
Övriga

General course
Reduced course of studies

Pupils
English
Estetic-practical

Girls
French

Common course

Home language instruction

Form
Choice of optional course
Sex

Natural science-technical

Different

Boys

Social-science
Special education
Auxiliary tuition
Advanced course
Remedial class

Belong to
Optional subject
Germany

Under age

Choice

Grade

Subject

Over age
Else

Tabell 1 INSAMLADE UPPGIFTER OCH
BORTFALL FÖR ELEVANEL 2

Insamlat åk 3	9 504
Utomlands åk 3	-17
* Utsänd till åk 4	9 487
Vägrar delta åk 4 (2 klasser, 2 ind)	-24
Insamlat åk 4	9 463
Utomlands åk 4	-38
Okänd/tillfällig utoml	-11
* Utsänd till åk 5	9 414
Vägrar delta åk 5 (3 klasser)	-56
Insamlat åk 5	9 358
Tillbaka från utland	+19
Utomlands åk 5	-43
Vägrar delta	-18
Annan skolform m m	-21
* Utsänd till åk 6	9 295
Vägrar delta åk 6	-39
Insamlat åk 6	9 256
Utomlands	-36
Vägrar delta	-47
Annan skolform m m	-18
* Utsänd åk 7	9 155

Tabell 2 ALTERNATIVKURSKOMBINATIONER FÖR ELEVER MED OCH UTAN STÖDÅTGÄRD

		Alternativkurser					>	Andel av samtliga elever
		MaA+ EngA	MaA+ EngS	MaS+ EngA	MaS+ EngS	Ma/Eng G		
Ingen stödåtgärd	p	4	3	5	82	6	100	59
	f1	3	5	2	83	6	100	74
Stödåtgärd åk 3,4,5,6 el åk 4,5,6 el åk 5,6 el åk 6 och minst 1 år tidigare	p	45	6	20	23	6	100	21
	f1	46	16	12	21	5	100	12
Stödåtgärd minst 2 år men ej i åk 6	p	21	5	21	46	7	100	6
	f1	27	16	11	43	..	100	3
Stödåtgärd enbart i åk 6	p	26	8	13	47	7	100	4
	f1	17	16	14	50	..	100	3
Stödåtgärd enstaka år men ej åk 6	p	12	6	17	61	5	100	9
	f1	8	14	6	65	6	100	7

Tabell 3 TILLVAL FÖR ÅK 6 ELEVER MED OLIKA ALTERNATIVKURSKOMBINATIONER

		Tillvalsämne										
		Estetisk- praktisk	Natur- vetensk teknisk	Samhälls- veten- skaplig	Hem- språk	Franska	Tyska	Ovriga språk	Ovriga tillval	Ej svar	>	Alla val
MaA, EngA	p	32	48	7	1	2	9	0	-	0	100	15
	f1	47	12	12	2	4	20	0	1	-	100	10
	tot	38	34	9	2	3	13	0	0	0	100	13
MaA, EngS	p	15	28	9	1	12	33	1	1	-	100	4
	f1	18	4	14	1	25	38	1	-	-	100	8
	tot	17	13	12	1	20	36	1	0	-	100	6
MaS, EngA	p	25	47	7	1	2	18	1	-	-	100	11
	f1	33	7	22	2	10	26	-	-	-	100	5
	tot	27	35	11	1	4	20	1	1	-	100	8
MaS, EngS	p	8	14	2	0	18	58	1	0	-	100	64
	f1	7	2	4	0	36	51	1	0	-	100	72
	tot	8	8	3	0	28	54	1	0	-	100	68
Ma/EngG	p	9	15	7	1	15	43	-	1	7	100	6
	f1	6	2	7	4	34	40	-	2	4	100	6
	tot	7	9	7	2	24	41	-	1	6	100	6
Alla val	p	13	23	4	1	14	44	1	0	1	100	
	f1	13	3	6	1	31	45	1	0	0	100	
	tot	13	13	5	1	22	45	1	0	0	100	100

Tabell 4 TILLVALSÄMNE FÖR ELEVER MED OCH UTAN STÖDÅTGÄRD

		Tillvalsämne										>	Alla val
		Estetisk- praktisk	Natur- vetensk- teknisk	Samhälls- veten- skaplig	Hem- språk	Franska	Tyska	Övriga språk	Övriga tillval	Ej svar			
Ingen stödåtgärd	p	7	15	3	1	18	56	1	..	..	100	59	
	f1	8	2	4	1	35	49	1	..	..	100	74	
Stödåtgärd åk 3,4,5,6 el åk 4,5,6 el åk 5,6 el åk 6 och minst 1 år tidigare	p	26	41	8	..	5	19	..	..	..	100	21	
	f1	36	8	18	..	11	24	..	..	..	100	6	
Stödåtgärd minst 2 år men ej i åk 6	p	20	34	5	..	9	28	..	..	..	100	6	
	f1	24	9	12	..	20	33	..	..	0	100	4	
Stödåtgärd enbart i åk 6	p	15	35	..	..	15	31	..	..	..	100	3	
	f1	22	..	..	..	27	33	..	..	..	100	3	
Stödåtgärd enstaka år men ej åk 6	p	14	23	5	..	12	43	..	..	..	100	9	
	f1	16	..	9	..	29	41	..	..	..	100	7	

Rapporter

- Ek, K. & Pettersson, A. Utvärdering genom uppföljning av elever IV. Elevers uppfattning om sig själva i skolan. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm 4/1985.
- Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever. Ett nytt individualstatistikprojekt. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 11/1979.
- Emanuelsson, I. Utvärdering genom uppföljning av elever II. De första datainsamlingarna. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 10/1981.
- Emanuelsson, I. Evaluation through Follow-Up of Students. A brief Presentation of ongoing Longitudinal Studies of Educational Development in Two Cohorts. Stencil. The Department of Educational Research, Stockholm Institute of Education, Aug. 1982.
- Emanuelsson, I., Ek, K. & Berggren, I. UGU-projektet: Utvärdering genom uppföljning av elever. I FRN - SÖ - SCB - UHA: Longitudinella studier och utbildningsplanering. En konferensrapport, 73-89. Stockholm 1984.
- Emanuelsson, I. & Svensson, A. Sjunker intelligensnivån? En jämförelse mellan trettonåringar testade 1961, 1966 och 1980. Publikationer från institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet 1984:02.
- Emanuelsson, I. & Svensson, A. Does the level of intelligence decrease? A comparison between thirteen-year-olds tested in 1961, 1966 and 1980. University of Göteborg: Department of Education and Educational Research, Report no. 1985:02
- Pettersson, A. Utvärdering genom uppföljning av elever III. Analys av räkneuppgifter, årskurs 3. Rapport från Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 7/1983.
- Svensson, A. Förändringar i testresultat under en 20-årsperiod. I FRN - SÖ - SCB - UHA: Longitudinella studier och utbildningsplanering. En konferensrapport, 90-97. Stockholm 1984.
- Pettersson, A. Utvärdering genom uppföljning av elever. V. Analys av räkneuppgifter, årskurs 6. Rapport från institutionen för Pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 1/1986.

Arbets-PM

- Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för årskurs tre-insamlingen. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Maj 1982.
- Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av standardprovresultat i engelska för årskurs åtta våren 1982. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. November 1982.
- Emanuelsson, I. Alternativkurser, standardprov och betyg i årskurserna 7 och 8. Redogörelse för några preliminära bearbetningar och analyser. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Mars 1983.
- Emanuelsson, I. Alternativkurser i årskurs åtta och målsmäns utbildning. En sambandsstudie. Maj 1983.

- Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av standardprovresultat i matematik och svenska för årskurs nio läsåret 1982/83. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Juni 1983.
- Pettersson, A. Itemanalys av provuppgifter, årskurs 3. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Juli 1984.
- Emanuelsson, I. Vad betyder "ålder i klassen"? Enkät svar och skolmognadsbedömningar relaterade till födelsemånad. Några preliminära resultat och analyser, överlämnade till Förskola -Skola -kommittén. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. 1985-01-10.
- Ek, K. & Pettersson, A. Konstruktion och utprovning av instrument för insamlingen i årskurs 6. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Febr 1985.
- Pettersson, A. Insamlingen våren 1984 från projektets första årskull. Instrument - Insamlingsarbete - Resultatredovisning. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Juli 1985.
- Ek, K. & Pettersson, A. Insamling av projektdata för årskurs 6 våren 1985. Projektets andra årskull. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Sept. 1985.
- Ek, K. & Pettersson, A. Itemanalys av provuppgifter, årskurs 6. Motsatser, plåtvikning och läsuppgifter. Arbets-PM inom UGU-projektet. Institutionen för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Jan. 1986.

Övrigt

- Emanuelsson, I. Eleverna siktar på poäng i stället för kunskaper. Vårhäftningen, nr 2/1984, s 10-12.
- Emanuelsson, I. Vad innebär det att "klara sig" i en skola för alla? Vårhäftningen, nr 3/1984, s 17-19.
- Utvärdering genom uppföljning av elever (UGU). Information om skolforskning 1983:4 Skolöverstyrelsen.
- Evaluation through follow-up of students (UGU). School Research Newsletter 1983:4. Skolöverstyrelsen.
- Emanuelsson, I. & Fischbein, S. Vive la difference? A study on Sex and Schooling Scandinavian Journal of Educational Research, 30 (1986), 2, 00-00